

Rodna Gruda

Razkrita podoba izgnanstva

The Image of Exile Revealed

Objavljeno dne/Published on: 27.02.2013

Avtor članka/Article Author: Blanka Markovič Kocen

Eden najizrazitejših izseljenskih pisateljev , dramatik in esejist Zorko Simčič, ki je pred dobrim letom praznoval svoj 90. rojstni dan, je poleg slikarke Marlenke Stupica prejel letošnjo osrednjo Prešernovo nagrado, najvišje priznanje Republike Slovenije za dosežke na področju umetnosti. Kot krono svojemu izjemnemu ustvarjalnemu opusu je leta 2011 dodal obsežen roman Poslednji deseti bratje, ki pomeni enega nespornih vrhov slovenskega literarnega ustvarjanja.

Zorko Simčič, one of the most prominent expatriate writers, dramatists and essayists who one year ago celebrated his 90th birthday is, together with Malenka Stupica, painter, the winner of this year's main Prešeren Award, the highest accolade of the Republic of Slovenia for achievements in the field of art. He crowned his exquisite creative opus in 2011 with a comprehensive novel entitled "The Last Tenth Brothers" which is undoubtedly one of the highlights of the Slovenian literary creation. We write about the Prešern Award winner and his last significant book in our Expatriate of the Month section.

Zorko Simčič

Letošnja je bila pravzaprav že Simčičeva tretja nagrada s Prešernovim imenom: kot dijak ljubljanskega učiteljskega je jeseni 1942 – takrat, ko je Camus dokončeval svojega Tujca – v štirinajstih dneh napisal svoj prvenec, »roman iz dijaškega življenja« Prebujenje, bil z njim neuspešen na natečaju Frana Saleškega Finžgarja, a vendarle dočakal natis pri Novi založbi, februarja 1943 pa zanj prejel Prešernovo literarno nagrado mesta Ljubljane.

Drugič je Simčič Prešernovo nagrado, tokrat nagrado Prešernovega sklada, prejel petdeset let pozneje za roman - sam ga imenuje novela - Človek na obeh straneh stene, ki je izšel leta 1957 v Buenos Airesu v programu Slovenske kulturne sekcije, a je bil slovenskim bralcem nedosegljiv vse do leta 1991, ko ga je v Ljubljani izdalo Založništvo slovenske knjige. Povsem novo dimenzijo pa je Simčičevemu pisateljskemu opusu dodal obsežni roman Poslednji deseti bratje, »veliki roman slovenske proze 21. stoletja«. A pojdimo po vrsti, k temu epohalnemu delu slovenske književnosti pa se bomo v pričujočem besedilu še vrnili.

Od Maribora do Buenos Airesa

V rojstnem Mariboru je Zorko Simčič končal nižjo klasično gimnazijo, na državnem učiteljskem nadaljeval študij in jih kot begunec med vojno končal v Ljubljani. Že v dijaških letih se je kot izredni slušatelj vpisal na filozofsko fakulteto v Ljubljani.

Ob nemškem napadu na Jugoslavijo, 1941., se je kot prostovoljec prijavil v jugoslovansko armado, se po njeni kapitulaciji umaknil v Ljubljano, ob koncu vojne pa na avstrijsko Koroško, kjer je bil – kakor tudi pozneje v Rimu – v zavezniški službi. Leta 1948 se je odselil v Argentino, kjer je bil v ožjem krogu organizatorjev kulturnega življenja v slovenski skupnosti, soustanovitelj Slovenske kulturne akcije ter prvih dvanajst let urednik osrednje emigrantske kulturne revije Meddobje. Po vrnitvi v domovino po njeni osamosvojitvi je postal najprej izredni, kmalu pa tudi redni član SAZU. S svojo publicistiko je Simčič izjemen analitik vseh najpomembnejših moralnih zagat sodobne slovenske družbe in iskalec etično brezhibnih odločitev. Njegove bogate in razvejane ustvarjalnosti verjetno ne gre povezovati samo z njegovo vitalnostjo, temveč tudi z nenehnim zavedanjem emigrantske usode oziroma odgovornosti, ki jo le-ta nalaga. Na Slovenskem dnevu v Buenos Airesu je, denimo, kot je poročal Radio Slovenija, povedal: *»Ne gre za to, da bi se mi, politična emigracija, imeli za kaj več, kot je ekonomska*

emigracija. Ne, nismo več. Toda smo drugačni. Drugačni po rojstvu svoje poti v svet. Drugačni po svojih nalogah. Po svoji odgovornosti. Ne bi hoteli žaliti katere koli ekonomske emigracije in še najmanj Slovencev, ki so pred nami morali na pot. Toda kako primerjati našo odgovornost z njihovo? Kako pozabiti, da smo se mi rodili iz krvi?»

Poslednji deseti bratje

Poslednji deseti bratje niso navaden roman. Rokopis je avtor brusil kar tri desetletja, začel kot emigrant v Buenos Airesu ga je dodelal po vrnitvi v domovino, kjer je skoraj 800 strani obsežno delo leta 2012 izšlo pri Študentski založbi. Roman ni oblikovan kot linearna pripoved, ampak kot lepljenka 21 vzporednih zgodb tujcev, s katerimi se je srečalo prav toliko emigrantov. Zgradil ga je na zgodovinskih dejstvih in usodah konkretnih ljudi. Skozi osebne zgodbe spoznamo skoraj 300 značajske izdelanih likov, razpršenih po različnih kontinentih, naplavljenimi v vele mesta in odročne vasi.

Simčič je raziskal motiv desetništva, po njegovih besedah starega keltskega mita, ki se v slovenski literaturi pogosto pojavlja. Zgodbe iz romana kot skupni imenovalci povezuje neprosto voljno bivanje na tujem, a politična dimenzija poveljne emigracije ni v ospredju.

70 let ustvarjanja

Na približno 70-letni ustvarjalni poti je Zorko Simčič izoblikoval žanrsko bogat in raznovrsten opus za odrasle in mlade bralce, ki obsega več kot 20 samostojnih knjižnih naslovov in številne revijalne objave. Svoja najpomembnejša besedila je napisal prav v 45 letih, ki jih je preživel v Argentini in pomenijo za njegovo literarno in publicistično delo izjemno pomembno obdobje. Pisatelj in novinar Jože Horvat je o njem med drugim zapisal: *»V svoji literaturi, zlasti še v prozi, je pretresljivo upodobil like slovenske politične emigracije in jih tako umetniško pripeljal domov ter bralce seznanil z dolgo zamolčano in neznano usodo velikega števila slovenskih ljudi.«*

Kot so zapisali v Študentski založbi, je nemogoče napovedati sodbo časa, a zdi se, da bodo prav Poslednji deseti bratje obveljali za osrednje delo slovenske emigracije.

Zorku Simčiču želimo še mnogo zdravih in ustvarjalnih dni!

